

การเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนจีน ที่มีความหมายเหมือนกัน

A Comparative Study of Thai and Chinese Idioms with The Same Meaning

วันที่รับบทความ: 30 ตุลาคม 2566

YING CHENG ¹

วันที่แก้ไขบทความ: 20 พฤศจิกายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ: 1 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำของสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน 2) ศึกษาภาพสะท้อนสังคมทั้งสองประเทศจากสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน ผู้วิจัยได้รวบรวมสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันรวม 103 คู่สำนวน ได้แก่ สำนวนไทย 103 สำนวน สำนวนจีน 103 สำนวน ผลการวิจัยพบว่า 1) สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สำนวนที่ใช้คำเหมือนกัน และสำนวนที่ใช้คำแตกต่างกัน สำนวนที่ใช้คำแตกต่างกันแบ่งเป็น 15 ประเภท ได้แก่ สำนวนที่ใช้สัตว์ต่างชนิดกัน สำนวนไทยใช้สัตว์แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนไทยใช้พืชแต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนที่ใช้วิธีต่างกัน สำนวนไทยใช้วิธีแต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนที่ใช้คำเกี่ยวกับร่างกาย สำนวนไทยใช้คำเกี่ยวกับร่างกาย แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนที่ใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน สำนวนที่ใช้สิ่งของเปรียบเทียบต่างกัน สำนวนที่ใช้คำเกี่ยวกับธรรมชาติต่างกัน สำนวนไทยใช้คำเกี่ยวกับธรรมชาติแต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนไทยใช้ผีแต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนที่ใช้กริยาและจำนวนต่างกัน สำนวนไทยใช้อาหาร แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนอื่น ๆ 2) สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงภาพสะท้อนสังคมในด้านสัตว์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และศาสนา

คำสำคัญ: สำนวนไทย สำนวนจีน ความหมายเหมือนกัน การเปรียบเทียบ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก, สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
e-mail: 1251512792@qq.com

A Comparative Study of Thai and Chinese Idioms with The Same Meaning

Received: October 30, 2023

YING CHENG ¹

Revised: November 20, 2023

Accepted: December 1, 2023

Abstract

This research aims to 1) study and compare the word usage of Thai idioms and Chinese idioms that have the same meaning, and 2) study the reflection of society in both countries on Thai idioms and Chinese idioms that have the same meaning. The researcher has collected 103 pairs of Thai idioms and Chinese idioms that have the same meaning, including 103 Thai idioms and 103 Chinese idioms. The findings are as follows: 1) The Thai and Chinese idioms that have the same meaning can be categorized into 2 types, including the idioms that use the same words and the idioms that have the same meaning that use different words. Idioms using different words are divided into 15 categories: idioms that use words relating to animals that are different types, Thai idioms that use words relating to animals, but Chinese idioms use other words, Thai idioms that use words relating to plants, but Chinese idioms use other words, idioms that use words relating to organs, Thai idioms using words relating to organs, but Chinese idioms use other words, idioms that use words relating to the body, Thai idioms that use words relating to the body, but Chinese idioms use other word, idioms that use pairs of words that have opposite meanings, idioms that use words of different things to compare, idioms that use words about natural, Thai idioms use the words about nature but Chinese idioms use other words, Thai idioms use ghosts but Chinese idioms use other words, idioms that use different verbs and numbers, Thai idioms that use food but Chinese idioms use other words, other idioms 3) Thai idioms and Chinese idioms that have the same meaning as mentioned above can show the reflection of society in terms of animals, natural environment, history, people's way of life, and religion.

Keywords: Thai and Chinese idioms, the same meaning, comparative study

¹ Doctoral student, Thai for Career Development, Faculty of Arts, Silpakorn University
e-mail: 1251512792@qq.com

บทนำ

ภาษาเป็นพาหะของวัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารระหว่างมนุษย์ ผู้สื่อสารและผู้รับสารต้องเข้าใจความหมายกัน ซึ่งความหมายที่ต้องการสื่อมีสองประเภท คือ ความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย สำนวนก็เป็นการแสดงออกที่มีความหมายแฝงอยู่ สุจริต เพียรชอบ (2539, หน้า 149) ให้ความหมายของสำนวนไทยว่า หมายถึง ถ้อยคำในภาษาไทยที่ใช้พูดจาสื่อสารกันโดยมีความหมายเป็นนัย กินความกว้างลึกซึ้ง มิได้แปลความหมายโดยตรง แต่เป็นความหมายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบ นอกจากนี้ สำนวนเป็นวิธีการแสดงออกที่เป็นเอกลักษณ์ในทั้งภาษาไทยและภาษาจีน และเป็นมรดกอันล้ำค่าในวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศ สำนวนมีความหมายทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสัญลักษณ์ที่ลึกซึ้ง สามารถถ่ายทอดความคิดและภูมิปัญญาที่เป็นประโยชน์มากมายของมนุษย์ สำนวน คือ การควบแน่นและการแสดงออกของคำศัพท์ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งไม่เพียงแต่สามารถสื่อความหมายที่เฉพาะเจาะจงเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงรูปแบบทางสังคม หลักการทางศีลธรรม และแนวคิดทางวัฒนธรรมอีกด้วย

ประเทศไทยและประเทศจีนต่างก็นิยมใช้สำนวน เนื่องจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของสิ่งต่าง ๆ อาจแสดงความหมายที่แตกต่างกันได้ แนวคิดเดียวกันก็อาจใช้ความเปรียบเทียบแตกต่างกัน ซึ่งการศึกษาสำนวนที่มีความหมายเหมือนกันในภาษาไทยและภาษาจีน สามารถค้นหาความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันระหว่างสองภาษาได้ สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันแต่ใช้สิ่งที่แตกต่างกันในการเปรียบเทียบ ตัวอย่างเช่น กระต่ายหมายจันทร์-癞蛤蟆想吃天鹅肉 / คางคกอยากกินเนื้อหงส์/ (癞蛤蟆-คางคก 想-อยาก 吃-กิน 天鹅-หงส์ 肉-เนื้อ) สองสำนวนนี้หมายถึงคนที่ไม่เจียมตัว มีความปรารถนาในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ผู้ชายหมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า

จากสำนวนดังกล่าวพบว่า สำนวนไทย “กระต่ายหมายจันทร์” และสำนวนจีน “癞蛤蟆想吃天鹅肉-คางคกอยากกินเนื้อหงส์” มีความหมายที่เหมือนกัน คือ ผู้ชายหมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า แต่หากวิเคราะห์การใช้คำเปรียบเทียบของสำนวน สำนวนไทยใช้สัตว์กระต่ายเปรียบเทียบถึงผู้ชายที่หมายปองผู้หญิง ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์-คางคก คางคกเป็นสัตว์ที่น่าเกลียด เตี้ย และเล็ก หงส์เป็นสัญลักษณ์ของความงามและสูงส่ง ซึ่งมีฐานะดีกว่าคางคกอย่างมาก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน ทำให้เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของประเทศไทยและประเทศจีนได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำของสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมทั้งสองประเทศจากสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สรรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ โดยประกอบด้วยความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสำนวนไทยและสำนวนจีน
2. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้คัดเลือกแหล่งข้อมูลสำนวนไทยและสำนวนจีนจากพจนานุกรมทั้งสองเล่ม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเรียนภาษาไทยและภาษาจีน ได้แก่ 泰汉词典 (พจนานุกรมไทย-จีน) ของสถาบันภาษาต่างประเทศกว่าโจว ซึ่งจัดพิมพ์ครั้งที่ 12 ในปี พ.ศ. 2558 พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่ ของ เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ จัดพิมพ์ครั้งที่ 28 ในปี พ.ศ. 2554 และคัดเลือกสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน โดยมี 103 คู่สำนวน มีสำนวนไทย 103 สำนวน สำนวนจีน 103 สำนวน
3. นำสำนวนที่รวบรวมได้มาศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านการใช้คำและภาพสะท้อนสังคม
4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของสำนวนไทย

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ให้ความหมายของคำว่า สำนวน หมายถึง 1) เป็นถ้อยคำที่เรียบเรียง โวหาร บางทีก็ใช้ว่า สำนวนโวหาร 2) เป็นถ้อยคำที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานโดยมีความหมายไม่ตรงตามตัว หรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่

เอกฉัท จารุเมธีชน (2537, หน้า 113) อธิบายว่า สำนวนไทย มีความหมายคลุมไปถึงภาษิต สุภาษิต คำพังเพย รวมทั้งคำกล่าวเป็นโวหาร คำคม คำขวัญ และคติพจน์ด้วย เพราะคำต่าง ๆ เหล่านี้ใช้ปนกันไปจนแยกออกลำบากกว่าอะไรเป็นคำประเภทใด ตามคำปรารภของราชบัณฑิตยสถานว่า “ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความไพเราะ และมีสำนวนโวหารในแบบต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งสุภาษิตและคำพังเพยที่มีลักษณะเป็นถ้อยคำสั้น ๆ กะทัดรัด บางทีก็มีสัมผัสสระและพยัญชนะทำให้ง่ายแก่การจดจำ บางทีก็มีลักษณะเป็นคำคล้องจองบ้าง ซ้ำคำบ้าง และมีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบบ้าง”

สรุปได้ว่า สำนวนไทยเป็นถ้อยคำ วลี หรือประโยคที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบแฝงอยู่ ซึ่งเข้าใจความหมายตามตัวหนังสือไม่ได้ และเป็นคำกล่าวที่กะทัดรัดงดงาม ฟังดูไพเราะจับใจ เป็นคำสั่งสอนที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของชาวไทย เนื่องจากการจัดหมวดหมู่ของคำยาก บางครั้งก็เรียกว่า “สุภาษิต คำพังเพย และสำนวน”

2. ความหมายของสำนวนจีน

中国社会科学院语言研究所词典编辑室 (2012, p. 166) อธิบายความหมายของสำนวนว่า สำนวนเป็นวลีที่ตายตัวหรือประโยคสั้น ๆ ที่ใช้เป็นเวลานาน สำนวนจีนส่วนใหญ่ประกอบด้วยตัวอักษร 4 ตัว ทุกสำนวนมีแหล่งที่มาด้วย สำนวนบางสำนวนเข้าใจได้ไม่ยากตามตัวอักษร บางสำนวนต้องทราบแหล่งที่มาหรือการพาดพิงจึงจะเข้าใจความหมายได้

马国凡 (1978, p. 1) ให้ความหมายของสำนวนว่า สำนวนเป็นวลีและประโยคที่มีรูปแบบตายตัวที่ผู้คนนิยมใช้ มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และเป็นเอกลักษณ์ของชาติจีนในวรรณกรรม รูปแบบพื้นฐานคือสี่พยางค์ หมายถึงสำนวนจีนส่วนใหญ่ประกอบด้วยตัวอักษร 4 ตัว

อาจสรุปได้ว่า สำนวนจีนเป็นลักษณะพิเศษของวัฒนธรรมจีน มีแหล่งที่มาจากวรรณกรรมเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และเรื่องราวบอกเล่าของผู้คนเป็นส่วนมาก มีรูปแบบโครงสร้างที่ตายตัว สำนวนเป็นวลี หรือประโยคสั้น ๆ ที่สื่อความหมายได้ ความหมายนั้นส่วนใหญ่เป็นความหมายโดยนัย ซึ่งต้องสื่อถึงแหล่งที่มา การพาดพิง หรือสถานการณ์เปรียบเทียบกับจึงจะเข้าใจความหมายได้

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภัชญา สวัสดิ์โยธิน (2562, หน้า 105) ศึกษาเรื่อง สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีคำว่า “งู” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาประเภท ภาพสะท้อนของสำนวนไทยและสำนวนจีน ผลการศึกษาพบว่า สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีคำว่างูแบ่งเป็น 3 ประเภทได้ ได้แก่ สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีคำว่า “งู” เหมือนกัน สำนวนไทยไม่มีคำว่า “งู” แต่สำนวนจีนมีคำว่า “งู” สำนวนไทยมีความหมายตรงกันกับสำนวนจีนแต่สำนวนไทยใช้คำอื่น ภาพสะท้อนจากสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีคำว่างูพบว่า มีลักษณะภาพสะท้อน 5 ประการ ได้แก่ ธรรมชาติ พฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์และสัตว์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่อยู่อาศัย ความเชื่อ ศาสนา และเครื่องดนตรี การละเล่น

อาภรณ์ ถิรกันต์ และโจว รุ่ย (2566, หน้า 24) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่เกี่ยวกับความรักในภาษาไทย-จีน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับความเหมือนทางด้านความหมายกับสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบในสำนวน และศึกษาโครงสร้างของสำนวนความรักไทย-จีน ผลการศึกษาพบว่า ความหมายและสิ่งที่เอามาเปรียบเทียบในสำนวนได้สะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างกันทางด้านวิถีชีวิต แนวคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรม

สุชัญญา ประภาทรง (2561, หน้า 3) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสำนวนจีนที่เกี่ยวกับอาหารการกิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ โครงสร้างทางภาษาของสำนวนจีน และภาพสะท้อนของสำนวนที่เกี่ยวกับอาหารการกิน ผลการศึกษาพบว่า สำนวนจีนมีโครงสร้างเป็นคำ วลี ประโยค มีการซ้ำคำ ด้านภาพสะท้อนพบว่า สำนวนจีนที่เกี่ยวกับอาหารการกินมีภาพสะท้อน 6 กลุ่ม ได้แก่ อาหาร ภาษาที่ใช้รสชาติของอาหาร กรรมวิธีการปรุง แหล่งที่มาของอาหาร และวัฒนธรรมการกินอาหาร

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวพบว่า มีผู้ทำวิจัยการเปรียบเทียบสำนวนไทยและจีนในด้านความรัก ด้านอาหารการกิน ด้านสัตว์ เช่น เปรียบเทียบสำนวนที่มีคำว่า “งู” ยังมีงานวิจัยอื่น เช่น พิริยา สุรขจร (2544) ศึกษาเรื่อง สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์:การศึกษาเปรียบเทียบ (2018) ศึกษาเรื่อง 汉泰语生肖动物成语对比及教学策略研究 (การเปรียบเทียบสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่เกี่ยวกับนักษัตรและศึกษากลยุทธ์การสอน) NALENTIP HUNYEELAI (2020) ศึกษาเรื่อง 汉泰哺乳动物成语对比 (การเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่เกี่ยวกับสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม) 陈爱深 (2012) ศึกษาเรื่อง 汉泰动作成语对比研究 (การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่เกี่ยวกับการกระทำ) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทยและสำนวนจีนประเภทใดประเภทหนึ่ง และเปรียบเทียบว่าสำนวนประเภทนี้มีลักษณะอย่างไร แต่ของผู้เขียนแตกต่างตรงที่

งานวิจัยครั้งนี้จะเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้คำของสำนวนดังกล่าวมีความเหมือนกันอย่างไร ความแตกต่างกันอย่างไร และสำนวนเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงภาพสะท้อนสังคมอย่างไร

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันจากพจนานุกรม 2 เล่ม รวมทั้ง 103 คู่สำนวน สามารถแบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันโดยใช้คำเหมือนกันในการเปรียบเทียบ มี 8 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

- 1) งมเข็มในมหาสมุทร หมายถึง ค้นหาสิ่งที่ยากจะหาได้ ทำกิจที่สำเร็จได้ยาก

大海捞针 (大海-มหาสมุทร 捞-งม 针—เข็ม) งมเข็มในมหาสมุทร โดยอุปมาว่า ค้นหาได้ยาก สิ่งต่าง ๆ ยากที่จะทำ

สำนวนคู่นี้ ใช้มหาสมุทรในการเปรียบเทียบเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนจีน คิดว่ามหาสมุทรมีลักษณะกว้างขวาง ไม่มีที่สิ้นสุด การหาสิ่งเล็กๆ ๆ เช่น เข็มในทะเลถือเป็นเรื่องยากมาก

- 2) ฝนทั่งให้เป็นเข็ม หมายถึง เพียรพยายามสุดความสามารถจนกว่าจะสำเร็จผล

铁杵磨成针 (铁-เหล็ก 杵-ทั่ง 磨-ฝน 成-เป็น 针-เข็ม) ฝนทั่งเหล็กให้เป็นเข็ม หมายถึงมีความมุ่งมั่น ทุ่มเท สิ่งที่ยากก็สามารถทำได้

สำนวนไทยและสำนวนจีนนี้ใช้ทั้งเหล็กในการเปรียบเทียบ ทั้งเป็นสิ่งที่แข็ง หนา และใหญ่ ส่วนเข็มเป็นสิ่งที่เล็กและบาง ซึ่งการฝนทั่งจนให้เป็นเข็มเป็นเรื่องที่ยากมาก ต้องอาศัยความมุ่งมั่นจะจึงจะสำเร็จผล

2. สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันโดยใช้คำแตกต่างกัน

สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันโดยใช้คำเปรียบเทียบแตกต่างกัน แบ่งเป็น 15 ประเภท ดังนี้

- 1) สำนวนที่ใช้สัตว์ต่างชนิดกัน สำนวนประเภทนี้ เป็นสำนวนที่ใช้สัตว์ในการเปรียบเทียบ แต่สำนวนไทยและสำนวนจีนใช้สัตว์ต่างชนิดกัน มี 14 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

กระต่ายหมายจันทร์ หมายถึง ผู้ชายหมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า

癞蛤蟆想吃天鹅肉 (癞蛤蟆-คางคก 想-อยาก 吃-กิน 天鹅-หงส์ 肉-เนื้อ) คนที่ไม่เจียมตัว มีความปรารถนาในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ในปัจจุบันนี้หมายถึงผู้ชายหมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า

การใช้คำ เปรียบเทียบคนที่ไม่เจียมตัว หรือ ผู้ชายที่มีฐานะด้อยกว่า สำนวนไทย-กระต่าย สำนวนจีน-癞蛤蟆-คางคก

- 2) สำนวนไทยใช้สัตว์ แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนประเภทนี้ สำนวนไทยใช้สัตว์ในการเปรียบเทียบ แต่สำนวนจีนใช้คำประเภทอื่น มีทั้งสิ้น 24 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

ตีัววกระทบคราด หมายถึง โกรธคนหนึ่งแต่ทำอะไรเขาไม่ได้ โพล่ไปรังควานอีกคนหนึ่งที่เกี่ยวข้องและตนสามารถทำได้

指桑骂槐 (指-ชี้ 桑-ต้นหม่อน 骂-ด่า 槐-ต้นไผ่ คือ ต้นแพโกดา) ชี้ต้นหม่อนโกรธต้นไผ่ หมายถึง ดูเหมือนจะด่าหรือโกรธคนนี้ แต่ความเป็นจริงกำลังด่าอีกคนหนึ่ง

การใช้คำ สำนวนไทย-วัว สำนวนจีน-桑-ต้นหม่อน 槐-ต้นไผ่

3) สำนวนไทยใช้พิช แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนประเภทนี้ สำนวนไทยใช้พิชในการเปรียบเทียบ แต่สำนวนจีนใช้คำประเภทอื่น มี 8 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

ไม่ไถลฝั่ง หมายถึง บุคคลที่มีอายุมาก เหลือเวลาใช้ชีวิตอีกไม่นาน

风烛残年 (风-ลม 烛-เทียน 残-ที่เหลือ 年-ปี) แสงเทียนในลม หมายถึง กาลเวลาที่เหลือ อุปมาว่าคนแก่ก็เหมือนจุดเทียนในลมอันดับได้ หมายถึง คนแก่มาก เหลือเวลาใช้ชีวิตอีกไม่นาน

การใช้คำ สำนวนไทย-ไม้ สำนวนจีน-烛-เทียน

4) สำนวนที่ใช้อยู่ต่างกัน สำนวนประเภทนี้ เป็นสำนวนที่ใช้อยู่ต่างกันในการเปรียบเทียบ แต่สำนวนไทยและสำนวนจีนใช้อยู่ที่แตกต่างกัน มี 8 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

ใจหายใจคว่ำ หมายถึง อาการที่ตกใจกลัว หรือตื่นเต้นในนาทิจึงจิตใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัว

心惊胆战 (心-ใจ 惊-หวาดกลัว 胆-ดี (อวัยวะ) 战-สั่นเทา (ปัจจุบันนี้ใช้ตัวอักษรเป็น 颤) ใจหวาดกลัวดีสั่นเทา หมายถึง กลัวมาก

การใช้คำ สำนวนไทย-จิตใจ สำนวนจีน-心-หัวใจ 胆-ดี (อวัยวะ)

5) สำนวนไทยใช้อยู่ต่างกัน แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนประเภทนี้ สำนวนไทยใช้อยู่ต่างกันในการเปรียบเทียบ แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น มี 6 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

เอาหูไปนา เอาตาไปไร่ หมายถึง แกล้งทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น ไม่สนใจ

置若罔闻 (置-วาง 若-เหมือน 罔-ไม่มี 闻-ได้ยิน) วางเหมือนไม่ได้ยิน หมายถึง แกล้งทำเป็นไม่ได้ยิน ไม่สนใจเรื่องนั้น

การใช้คำ สำนวนไทย-หู ตา สำนวนจีนใช้คำอื่น (การใช้คำกริยาในการเปรียบเทียบ)

6) สำนวนที่ใช้คำเกี่ยวกับร่างกาย สำนวนประเภทนี้ เป็นสำนวนที่ใช้ส่วนประกอบของร่างกายในการเปรียบเทียบ แต่สำนวนไทยและสำนวนจีนใช้ร่างกายที่แตกต่างกัน มี 1 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

มือใครยาว สาวได้สาวเอา หมายถึง แข่งกันในการเอาผลประโยชน์ หรือใครมีกำลังความสามารถมากกว่าก็กอบโกยเอาไปได้มากกว่า

捷足先得 (捷-เร็ว 足-เท้า 先-ก่อน 得-ได้รับ) เท้าเร็วได้รับก่อน หมายถึง คนที่เคลื่อนไหวเร็วหรือคนที่ฉวยโอกาสมาก่อน จะได้บรรลุเป้าหมายก่อน

การใช้คำ สำนวนไทย-มือ สำนวนจีน-足-เท้า

7) สำนวนไทยใช้คำเกี่ยวกับร่างกาย แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนประเภทนี้ สำนวนไทยใช้ส่วนประกอบของร่างกายในการเปรียบเทียบ แต่สำนวนจีนใช้คำประเภทอื่น มี 7 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

เขียนด้วยมือ ลบด้วยเท้า หมายถึง ผู้ที่ทำดี หรือสัญญาอะไรไว้แต่แรก จนเป็นที่เชื่อถือแล้ว แต่ภายหลังกลับทำความชั่วลบล้างความดีที่ตนได้ทำไว้ หรือไม่ทำตามสัญญาที่ให้ไว้ตั้งแต่แรก

背信弃义 (背-ละเมิด 信-ความเชื่อถือ 弃-ทอดทิ้ง 义-ศีลธรรม) ละเมิดความเชื่อถือ ทอดทิ้งศีลธรรม หมายถึงไม่ทำตามสิ่งที่สัญญาไว้ ไม่มีสัจจะ

การใช้คำ สำนวนไทย-มือ เท้า สำนวนจีนใช้คำอื่น (การใช้คำกริยาในการเปรียบเทียบ)

8) สำนวนที่ใช้คู่คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน สำนวนประเภทนี้ เป็นสำนวนที่ใช้คู่คำที่มีความหมายตรงข้ามกันในการเปรียบเทียบ มี 3 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

หนีร้อนพึ่งเย็น หมายถึง หนีจากที่ที่มีความเดือดร้อนมาอาศัยอยู่ในที่ที่มีความสงบสุข

避祸求福 (避-หลบ 祸-ภัย 求-ขอ 福-สุข) หลบภัยขอสุข หมายถึง หลีกเสี่ยงความโชคร้ายหรือภัยพิบัติ และแสวงหาความสุข

การใช้คำ สำนวนไทย-ร้อน-เย็น สำนวนจีน-祸-福 ภัย-สุข

9) สำนวนที่ใช้สิ่งของเปรียบเทียบต่างกัน สำนวนประเภทนี้ เป็นสำนวนที่ใช้สิ่งของต่าง ๆ ในการเปรียบเทียบ มี 5 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

หน้าต่างมีหู ประตุมีตา หมายถึง การพูดหรือทำอะไรต้องระมัดระวัง

隔墙有耳 (隔-กั้น 墙-กำแพง 有-มี 耳-หู) กั้นกำแพงมีหู หมายถึง มีคนแอบฟังข้ามกำแพง พูดอะไรต้องระวัง

การใช้คำ สำนวนไทย-หน้าต่าง ประตู สำนวนจีน-墙-กำแพง

10) สำนวนที่ใช้คำเกี่ยวกับธรรมชาติต่างกัน สำนวนประเภทนี้ เป็นสำนวนที่ใช้คำเกี่ยวกับธรรมชาติในการเปรียบเทียบ มี 4 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

ใช้เงินเป็นเบี้ย หมายถึง ใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือย ไม่ระมัดระวัง ไม่รู้คุณค่าของเงิน

挥金如土 (挥-กระจาย 金-ทอง 如-เหมือน 土-ดิน) กระจายเหมือนดิน หมายถึง ความฟุ่มเฟือยและความสิ้นเปลือง

การใช้คำ สำนวนไทย-เบี้ย สำนวนจีน-土-ดิน

11) สำนวนไทยใช้คำเกี่ยวกับธรรมชาติ แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนประเภทนี้ สำนวนไทยจะใช้คำเกี่ยวกับธรรมชาติในการเปรียบเทียบ แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น มี 6 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

น้ำท่วมปาก พูดไม่ได้ เพราะมีความจำเป็นบังคับ หรือเกรงจะมีภัยมาถึงตน

有口难言 (有-มี 口-ปาก 难-ยาก 言-พูด) มีปากพูดยาก หมายถึง แม้ว่ามีปาก แต่ยากที่จะพูด ไม่สะดวกที่จะพูดอะไรหรือไม่กล้าพูด

การใช้คำ สำนวนไทย-น้ำ-ท่วม (คำกริยา)-ปาก สำนวนจีน-口-ปาก

12) สำนวนไทยใช้คำว่าผี แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น สำนวนประเภทนี้ สำนวนไทยจะใช้ผีในการเปรียบเทียบ สำนวนจีนใช้คำอื่น มี 2 คู่สำนวน ตัวอย่างเช่น

ผีเข้าผีหลอก หมายถึง เกิดเรื่องร้าย ๆ ซ้ำขึ้นมาอีกในขณะที่ยังเดือดร้อน หรือมีความทุกข์อยู่

祸不单行 (祸-ภัย ไม่-ไม่ 单-เดี่ยว 行-เดิน) ภัยไม่เดินเดี่ยว หมายถึง เรื่องโชคร้ายเกิดขึ้นซ้ำเกิดขึ้นมาอีก

การใช้คำ จำนวนไทย-ผี คำ จำนวนจีน-祸-ภัย

13) จำนวนที่ใช้กริยาและจำนวนต่างกัน จำนวนประเภทนี้ เป็นจำนวนที่ใช้กริยาและจำนวนในการเปรียบเทียบ มี 1 คู่จำนวน ตัวอย่างเช่น

สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น หมายถึง การได้ยินได้ฟังจากผู้อื่นหลาย ๆ คน ก็ไม่เท่ากับพบเห็นด้วยตนเอง

百闻不如一见 (百-ร้อย 闻-ฟัง ไม่-ไม่ 如-เท่า 一-หนึ่ง 见-เห็น) ได้ยินได้ฟังจากคนอื่นหลายครั้ง ก็ไม่เท่ากับว่าพบเห็นด้วยตนเองหนึ่งครั้ง

การใช้คำ จำนวนไทย-สิบ ปากว่า จำนวนจีน-百-ร้อย 闻-ฟัง

14) จำนวนไทยใช้คำเกี่ยวกับอาหาร แต่จำนวนจีนใช้คำอื่น จำนวนประเภทนี้ จำนวนไทยจะใช้คำเกี่ยวกับอาหารในการเปรียบเทียบ จำนวนจีนใช้คำอื่น มี 2 คู่จำนวน ตัวอย่างเช่น

ตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ หมายถึง ลงทุนไปโดยไม่ได้ผลประโยชน์ไม่คุ้มทุน หรือเสียทรัพย์จำนวนมากไปโดยไม่ได้ประโยชน์อะไร

徒劳无益 (徒-เหนื่อยเปล่า 劳-แรงงาน 无-ไม่มี 益-ประโยชน์) เหนื่อยเปล่าแรงงานไม่มีประโยชน์ หมายถึง ลงทุนหรือลงแรงไปแต่ไม่ได้รับผลประโยชน์อะไร

การใช้คำ จำนวนไทย-น้ำพริก จำนวนจีน-劳-แรงงาน

15) จำนวนอื่นๆ จำนวนประเภทนี้ แต่ละจำนวนก็ใช้คำที่แตกต่างกันในการเปรียบเทียบ ซึ่งจัดกลุ่มยาก มี 8 คู่จำนวน ตัวอย่างเช่น

กำขี้ดีกว่ากำตด หมายถึง ได้บ้างดีกว่าไม่ได้อะไรเลย

聊胜于无 (聊-เล็กน้อย 胜-ชนะ 于-แสดงถึงการเปรียบเทียบ 无-ไม่มี) เล็กน้อยดีกว่าไม่มี

การใช้คำ จำนวนไทย-ขี้ กำตด จำนวนจีน-聊-เล็กน้อย 无-ไม่มี

3. ภาพสะท้อนสังคม

จำนวนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยและจีน จำนวนเป็นวลีหรือประโยคที่บุคคลสร้างขึ้นมา แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของบุคคล และสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะต่าง ๆ ของสังคม เช่น การกระทำของบุคคล ประวัติศาสตร์ ค่านิยมในสังคม เป็นต้น ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2534, หน้า 10-12) อธิบายถึงที่เกิดของจำนวนไทยว่า เกิดจากธรรมชาติ การกระทำ ความประหลาด การกินอยู่ของคนแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม ศาสนา นิยาย นิทาน ตำนานหรือประวัติศาสตร์ จากการศึกษาวิเคราะห์จำนวนไทยและจำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันดังกล่าว พบว่ามีภาพสะท้อนสังคมในด้าน สัตว์ ประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ วิถีชีวิตของบุคคล ศาสนา ดังต่อไปนี้

1) สัตว์

สัตว์เป็นสิ่งสำคัญในการเปรียบเทียบของจำนวนไทยและจำนวนจีน การใช้สัตว์ในการเปรียบเทียบนั้นมีความเหมือนกันและความแตกต่างกัน

ความเหมือนกัน เช่น

เสือ ในสำนวนไทยและสำนวนจีน เสือใช้ในการเปรียบเทียบถึงสิ่งที่มีอำนาจสูง ความแข็งแรง หรือสถานการณ์ที่อันตราย เช่น สำนวนไทย เนื้อเข้าปากเสือ หน้าเนื้อใจเสือ ไม่รู้จักเสือ เอาเรือมาจอด สำนวนจีน 羊入虎口 (羊-แพะ 入-เข้า 虎-เสือ 口-ปาก) 虎口拔牙 (虎-เสือ 口-ปาก 拔-ถอน 牙-ฟัน) 虎口余生 (虎-เสือ 口-ปาก 余-เหลือ 生-ชีวิต)

งู ในสำนวนไทยและสำนวนจีนหมายถึงมีพิษร้ายแรงและมีอันตรายมาก เช่น สำนวนไทย ล้วงคองเห่า สำนวนจีน 蛇蝎心肠 (蛇-งู 蝎-แมงป่อง 心-ใจ 肠-ไส้)

ความแตกต่างกัน เช่น

วัว ควาย และ การใช้สัตว์สามประเภทนี้ในการเปรียบเทียบ เห็นได้ว่าสำนวนไทยและสำนวนจีนมีความแตกต่างกันมาก ในการวิเคราะห์สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน เหล่านี้ เห็นว่าสำนวนไทยนิยมใช้วัวหรือควายในการเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนจีนใช้แกะ แต่สำนวนไทยไม่ได้พบ เช่น วัวหายล้อมคอก-亡羊补牢 (亡-หาย 羊-แพะ 补-ซ่อม 牢-คอก) ย่อมแมวขาย-挂羊头卖狗肉 (挂-แขวน 羊头-หัวแพะ 卖-ขาย 狗肉-เนื้อหมา) ความวู่วามไม่หาย ความควายเข้ามาแทรก-一波未平, 一波又起 (一波-ลูกคลื่นนี้ 未-ไม่ 平-ราบเรียบ 一波-อีกลูกคลื่น 又-ก็ 起-ขึ้นมา) ตีวัวกระทบคราด-指桑骂槐 (指-ชี้ 桑-ต้นหม่อน 骂-ด่า 槐-ต้นไทร/ต้นแพโกดา) การใช้วัว ควาย แพะ ที่แตกต่างกันในการเปรียบเทียบ เนื่องจากว่าประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เลี้ยงวัวหรือควายเพื่อการทำนา ซึ่งเป็นสัตว์ที่ธรรมดา พบบ่อยในหมู่บ้าน จึงถูกนำมาสร้างเป็นสำนวน แต่แกะไม่ค่อยได้เห็น เพราะประเทศไทยอยู่ในเขตร้อน ไม่เหมาะกับการเลี้ยงแกะ แต่ประเทศจีนมีเขตพื้นที่กว้างขวาง มีสภาพแวดล้อมทางภูมิอากาศหลายอย่าง ในพื้นที่ราบที่ภาคเหนือของประเทศจีน การเลี้ยงแพะเป็นเรื่องปกติ ซึ่งก็ถูกนำมาใช้ในการสร้างสำนวนจีน

ช้าง ในสำนวนดังกล่าว เห็นว่าสำนวนไทยนิยมใช้ช้างในการเปรียบเทียบถึงสิ่งที่มีขนาดใหญ่ หรือสิ่งที่มีคุณค่า แต่ในสำนวนจีนไม่มี เช่น ชีช้างจับตักแตน ช่าช้างเอางา เนื่องจากว่าช้างเป็นสัญลักษณ์ของพระราชวงศ์และตัวแทนของศาสนา และเป็นสัตว์ที่มีขนาดใหญ่และแข็งแรงจนถือเป็นแรงงานสำคัญในการเกษตรกรรม อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการขนส่งที่สำคัญด้วย

ม้า ในสำนวนจีนพบว่ามีการใช้ม้าในการเปรียบเทียบ เช่น 害群之马 (害-ภัย 群-ฝูง 之-ที่ 马-ม้า) เนื่องจากว่าม้าเป็นพาหนะและเครื่องมือในการทำสงครามที่สำคัญในโบราณจีน ซึ่งต่างกับสำนวนไทย

งู การใช้งูในการเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนจีน นอกจากมีความเหมือนกันแล้วยังมีความแตกต่างด้วย เช่น งู ๆ ปลา ๆ สำนวนไทยนี้หมายถึง รู้นิดหน่อย ซึ่งงูก็แสดงถึงรู้เล็กน้อยได้

2) สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

2.1) พืชที่แตกต่างกัน

การใช้พืชในสำนวนไทยและสำนวนจีนมีความแตกต่างกันมาก เช่น มะพร้าวหัวขาย สวน ง่ายเหมือนปอกกล้วยเข้าปาก สองสำนวนนี้ใช้มะพร้าว กล้วย ในการเปรียบ ซึ่งเป็นพืชเขตร้อน เนื่องจากว่าประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อน มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูกมะพร้าวและพืชอื่น ๆ

ส่วนสำนวนจีนใช้ท้อ พลัม ในการเปรียบเทียบ เช่น 投桃报李 (投-ส่งให้ 桃-ลูกท้อ 报-ตอบแทน 李-ลูกพลัม) 李代桃僵 (李-ต้นพลัม 代-แทน 桃-ต้นท้อ 僵-ตาย) ต้นพลัมกับต้นท้อเป็นต้นที่ชอบสภาพแวดล้อมที่มีอากาศอบอุ่นและชื้น ประเทศไทยไม่เหมาะกับการปลูก แต่จีนมีสภาพแวดล้อมเหมาะกับต้นไม้นี้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสิ่งแวดล้อมธรรมชาติระหว่างไทยและจีนที่แตกต่างกัน

2.2) สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์

เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีอากาศร้อน อุณหภูมิสูงตลอดปี ดังนั้นในสำนวนไทยบางสำนวน แสดงให้เห็นถึงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยที่มีลักษณะแบบร้อน เช่น “อยู่เย็นเป็นสุข” “หนีร้อนพึ่งเย็น” เมื่อเปรียบเทียบความสุข สำนวนไทยจะใช้คำว่า อยู่เย็น หรือ หนีร้อน ซึ่งมีความแตกต่างกันมากกับสำนวนจีน

เช่น สำนวน นอนกลางดิน กินกลางทราย น้ำลอดใต้ทราย สำนวนเหล่านี้เป็นสำนวนที่ใช้คำเกี่ยวกับธรรมชาติ-ทราย ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ติดกับทะเลอันดามันและอ่าวไทย แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลักของประเทศ ซึ่งทรายก็ถูกนำมาสร้างเป็นสำนวน แสดงให้เห็นถึงประเทศไทยเป็นประเทศชายฝั่งทะเล

3) ประวัติศาสตร์

สำนวนจีนมีจำนวนมากที่มาจากเรื่องราวของคนสมัยก่อน เช่น 班门弄斧 (班-ช่างไม้หลู่ ปาน 门-ประตู 弄-ใช้ 斧-ขวาน) 三个臭皮匠, 顶个诸葛亮 (三个-สามคน 臭-ไม่มีความสามารถ 皮匠-ช่างหนัง 顶-เท่ากับ 个-คน 诸葛亮-จูเก๋เหลียง) 杞人忧天 (杞-ประเทศฉี 人-บุคคล 忧-กังวล 天-ฟ้า) ช่างไม้หลู่ปาน จูเก๋เหลียง เป็นคนจีนโบราณ มีชื่อเสียงมาก จึงถูกนำมาสร้างเป็นสำนวน รัฐฉีเป็นรัฐในประวัติศาสตร์จีนตั้งแต่ราชวงศ์เซี่ยจนถึงต้นยุครณรัฐ (จ้านกั๋ว) สำนวนเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศไทย

4) วิถีชีวิต

มีสำนวนบางสำนวนแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวไทยและชาวจีน เช่น

4.1) ค่านิยม

สำนวนที่แสดงค่านิยมของชาวไทยและชาวจีนที่แตกต่างกัน เช่น สำนวนไทยว่า อยู่เย็นเป็นสุขสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันคือ 安居乐业 (安-สงบ 居-ที่อยู่อาศัย 乐-เบิกบานใจ 业-งาน) หมายถึง มีบ้าน มีที่อยู่อาศัยที่สงบและทำงานอย่างมีความสุข ใช้ในการอธิบายชีวิตที่มีความมั่นคงและมีความสุข แสดงให้เห็นถึงบ้านและงานเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในสังคมจีน ประชาชนจีนก็โหยหาชีวิตแบบนี้ หากใครใช้ชีวิตแบบนี้ ทุกคนจะอิจฉาคนนั้นด้วย ซึ่งเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งในสังคมจีน

4.2) อาหารการกิน

มีบางสำนวนที่แสดงให้เห็นถึงนิสัยการกินของชาวไทย เช่น ตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ ตำข้าวสารกรอกหม้อ คำว่า “ตำ” เป็นกริยา หมายถึง การใช้สากหรือสิ่งอื่นที่คล้ายคลึงตำลงไปแรง ๆ เร็ว ๆ ซึ่งเป็นวิธีการทำข้าวที่สำคัญของชาวไทย มีอาหารที่ทำด้วยวิธีนี้นั้นมีชื่อเสียงมาก เช่น ส้มตำ

5) ศาสนา

มีบางสำนวน เป็นสำนวนที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาในทั้งสำนวนไทยและสำนวนจีน เช่น สำนวนไทย มือถือสาก ปากถือศีล ศีลเป็นข้อปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่กำหนดการปฏิบัติตน การเปรียบเทียบปากถือศีลเป็นคนที่มีความดีหรือมีคุณธรรม แสดงให้เห็นถึงการนับถือพุทธศาสนาในประเทศไทย มีสำนวนไทยสำนวนอื่นที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น ผีเข้าผีหลอก ชั่วเจ็ดที ดีเจ็ดหน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนามีความสำคัญมากสำหรับชาวไทย ถูกนำมาสร้างเป็นสำนวนเพื่อสั่งสอนผู้คน

นอกจากนี้ ก็มีสำนวนจีนที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาด้วย เช่น 鬼使神差 (鬼-ผี 使-บงการ 神-เทพเจ้า 差-ส่งไปทำงาน) 人靠衣装, 佛靠金装 (人-คน 靠-อาศัย 衣-เสื้อผ้า 装-แต่ง 佛-พระ 靠-อาศัย 金-ทอง 装-แต่ง) สองสำนวนนี้เป็นสำนวนที่ใช้คำเกี่ยวกับผีและพระ ซึ่งเป็นคำที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา อีกสำนวนจีนว่า 人有旦夕祸福 (人-คน 有-มี 旦-เช้า 夕-เย็น 祸-โชคร้าย 福-โชคดี) ซึ่งเป็นคำสั่งสอนในพุทธศาสนา แสดงให้เห็นถึงประเทศจีนก็ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาด้วย แม้ว่าปัจจุบันนี้ ประเทศจีนไม่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างเป็นทางการ แต่ในสมัยโบราณ พระพุทธศาสนาในประเทศจีนก็มีบทบาทสำคัญมาก มีแนวคิดเกี่ยวกับผีและเทพเจ้า เชื่อว่ามีวิญญาณหลังเสียชีวิต เชื่อเรื่องกรรม จึงก็มีสำนวนที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน พบว่า สำนวนไทยและสำนวนจีนเหล่านี้ สามารถแบ่งเป็นสองประเภทใหญ่ คือ 1) สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันโดยใช้คำเหมือนกัน 2) สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันโดยใช้คำแตกต่างกัน สำนวนประเภทนี้ แบ่งเป็น 15 ประเภทย่อย ได้แก่ 1) สำนวนที่ใช้สัตว์ต่างชนิดกัน 2) สำนวนไทยใช้สัตว์แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น 3) สำนวนไทยใช้พืชแต่สำนวนจีนใช้คำอื่น 4) สำนวนที่ใช้ไวยาวัจระต่างกัน 5) สำนวนไทยใช้ไวยาวัจระ แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น 6) สำนวนที่ใช้คำเกี่ยวกับร่างกาย 7) สำนวนไทยใช้คำเกี่ยวกับร่างกาย แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น 8) สำนวนที่ใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน 9) สำนวนที่ใช้สิ่งของเปรียบเทียบ 10) สำนวนที่ใช้คำเกี่ยวกับธรรมชาติต่างกัน 11) สำนวนไทยใช้คำเกี่ยวกับธรรมชาติ แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น 12) สำนวนไทยใช้ผีแต่สำนวนจีนใช้คำอื่น 13) สำนวนที่ใช้กริยาและจำนวนต่างกัน 14) สำนวนไทยใช้อาหาร แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น และ 15) สำนวนอื่น ๆ

ในด้านภาพสะท้อนสังคม พบว่า สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะต่าง ๆ ของประเทศไทยและประเทศจีนในด้าน 1) สัตว์ แสดงให้เห็นถึงสัตว์มีความสำคัญที่เหมือนกันและแตกต่างกันระหว่างสองประเทศ เช่น เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์แตกต่างกัน ประเทศไทยไม่ค่อยเลี้ยงแพะ แต่ประเทศไทยเลี้ยงวัวควายเพื่อทำนา ซึ่งสำนวนไทยนิยมใช้วัวควายในการสร้างสำนวน ส่วนในสำนวนจีนพบว่ามีหลายสำนวนเกี่ยวกับแพะ 2) สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เนื่องจากว่าสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่แตกต่างกัน พืชของทั้งสองประเทศก็แตกต่างกันไป เช่น สำนวนไทยใช้มะพร้าว ถัวยามาสร้างสำนวน แต่สำนวนจีนใช้ต้นท้อ ต้นพลัม ต้นไผมาสร้าง

สำนวน 3) ประวัติศาสตร์ เนื่องจากว่าประเทศจีนมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เห็นได้ว่าสำนวนจีนมีบางสำนวนใช้คำเกี่ยวกับผู้คนโบราณ เช่น 三个臭皮匠, 顶个诸葛亮 (三个-สามคน 臭-ไม่มีความสามารถ 皮匠-ช่างหนัง 顶-เท่ากับ 个-ตัว 诸葛亮-จูเก๋อเหลียง) จูเก๋อเหลียงเป็นคนสมัยสามก๊กที่มีชื่อเสียงมาก 4) วิถีชีวิต สำนวนที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมระหว่างสองชนชาติที่แตกต่างกัน เช่น อยู่เย็นเป็นสุข-安居乐业 (安-สงบ 居-ที่อยู่อาศัย 乐-เบิกบานใจ 业-งาน) ซึ่งเป็นชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยและชาวจีน สำนวนที่แสดงให้เห็นถึงอาหารการกินของชาวไทย เช่น ตำข้าวสารกรอกหม้อ แสดงให้เห็นถึงวิธีการทำข้าวของชาวไทย และ 5) ศาสนา แสดงให้เห็นถึงประเทศไทยและประเทศจีนต่างก็นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน แม้ว่าในปัจจุบันนี้พระพุทธรูปศาสนาไม่ใช่ศาสนาอย่างเป็นทางการของประเทศจีน แต่ก็ยังทราบได้ว่า ในสมัยโบราณจีนได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) จากการรวบรวมสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันรวมทั้ง 103 คู่สำนวนพบว่า สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน แบ่งเป็นสองประเภทได้ ได้แก่ สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันโดยใช้คำเหมือนกัน มี 4 คู่สำนวน และใช้คำแตกต่างกัน เห็นได้ว่า สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันโดยใช้คำแตกต่างกัน มี 99 คู่สำนวน คิดเป็นร้อยละ 96 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กณิกนันต์ โยธานะ (2556) ที่พบว่า สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนกันโดยประกอบด้วยคำว่ากิน แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ ใช้คำว่ากินเหมือนกัน สำนวนจีนที่มีคำว่ากินแต่สำนวนไทยใช้คำอื่น และสำนวนไทยที่มีคำว่ากินแต่สำนวนจีนใช้คำอื่น เนื่องจากว่าภาษาไทยและภาษาจีนมีโครงสร้างภาษาที่แตกต่างกัน และมีประวัติศาสตร์ ประเพณี ค่านิยม วิธีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ทำให้ในการเปรียบเทียบถึงสิ่งเดียวกันนั้น สำนวนไทยและสำนวนจีนจะใช้สิ่งของที่แตกต่างกัน

2) ด้านสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกันโดยใช้คำแตกต่างกัน พบว่าประเภทของสำนวนไทยและสำนวนจีนใช้สัตว์ต่างชนิดกันมาประกอบ มี 14 คู่สำนวน และประเภทสำนวนไทยใช้สัตว์ประกอบแต่สำนวนจีนใช้คำอื่น มี 24 คู่สำนวน ซึ่งเห็นได้ว่า ทั้งสำนวนไทยและสำนวนจีนนิยมใช้สัตว์ในการสร้างสำนวน เนื่องจากว่าประเทศไทยและประเทศจีนเป็นประเทศเกษตรกรรม การเลี้ยงวัว ควาย แพะ ม้า ช้าง เป็นต้น เพื่อใช้ในการทำนาและการขนส่ง หมา แมวก็เป็นสัตว์เลี้ยงในบ้านที่พบบ่อย ซึ่งมีสำนวนจำนวนมากที่เกี่ยวกับสัตว์ และมีสำนวนที่เกี่ยวกับพืช ร่างกาย อวัยวะ ซึ่งสอดคล้องกับ วิเชียร เกษประทุม (ม.ป.ป., หน้า 12-14) ได้อธิบายว่า สำนวนชี้ให้เห็นว่าคนไทยกับธรรมชาติเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก จึงได้นำเอาลักษณะธรรมชาติ สัตว์ ต้นไม้ ฯลฯ มาตั้งเป็นสุภาษิต คำพังเพย และสำนวนต่าง ๆ และสอดคล้องกับความเห็นของ อริยานุวัตน์ สมารถกุล (2559, หน้า 14) ได้กล่าวถึงที่มาของสำนวนไว้ว่า สำนวนนั้นเกิดจากเรื่องใกล้ตัวที่เกิดขึ้นตามบริบทแวดล้อมที่ต่างกัน จึงได้นำอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายมาผูกเป็นสำนวน เพื่อใช้เปรียบเทียบให้เห็นภาพ รวมไปถึงการอบรมสั่งสอนและเตือนใจมนุษย์ ในการดำเนินชีวิต

3) ด้านภาพสะท้อนสังคมนั้น สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะต่าง ๆ ในสังคมไทยและสังคมจีนมีความแตกต่างกัน ในด้านสัตว์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ LIMENGDI (2019) ที่ว่า ภาพสะท้อนจากสำนวนจีนและสำนวนไทยที่เกี่ยวกับสี่ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ลักษณะภูมิประเทศ ทัศนคติ ความเชื่อ วัฒนธรรมและอื่นอีกหลายด้าน สัตว์และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันนั้น เนื่องจากว่าประเทศไทยและประเทศจีนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ที่แตกต่างกัน ประเทศไทยตั้งอยู่ในตอนกลางคาบสมุทรอินโดจีน มากกว่าร้อยละ 50 เป็นที่ราบและที่ราบลุ่ม มีภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน ประเทศจีนตั้งอยู่ในเอเชียตะวันออก และครอบคลุมละติจูดที่กว้างใหญ่นั้นสภาพภูมิอากาศของจีนมีความซับซ้อนและหลากหลาย เช่น ภูมิอากาศแบบมรสุมกึ่งเขตร้อน ภูมิอากาศแบบมรสุมอุณหภูมิต่ำปานกลาง เป็นต้น ซึ่งการปลูกต้นไม้ของประเทศไทยและประเทศจีนค่อนข้างต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสยา สวัสดิ์โยธิน (2562) ที่ว่า สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีคำว่าง สะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติ พฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของสัตว์ ที่อยู่อาศัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย “การเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบจำนวนพยางค์และรูปแบบโครงสร้างของสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน เพื่อเข้าใจโครงสร้างของภาษาไทยและภาษาจีน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะการใช้ของสำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีความหมายเหมือนกัน เพื่อให้เห็นความเหมือนและแตกต่างระหว่างสำนวนไทยและสำนวนจีนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กณิกนันต์ โยธานะ. (2556). การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่มีคำว่า “chī” กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน”. วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 6(6), หน้า 145-181.
- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2554). พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 28). กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2534). สำนวนไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.
- พิริยา สุรขจร. (2544). สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์: การศึกษาเปรียบเทียบ. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th/index.php>
- วิเชียร เกษประทุม. (ม.ป.ป.). สำนวนไทยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- สุจิตต์ เพียรชอบ. (2539). ศิลปะการใช้ภาษา. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- สุชัยญา ประภาทรง. (2561). การศึกษาสำนวนจีนที่เกี่ยวข้องกับอาหารการกิน. บทความวิจัยปริญา อักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภัญญา สวัสดิ์โยธิน. (2562). สำนวนไทยและสำนวนจีนที่มีคำว่า “งู”. วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 8(2), หน้า 100-125.
- อริยานุวัตน สมชายกุล. (2559). การประกอบสร้างสำนวนไทยเชิงอำนาจ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อาภรณ์ ถิรกันต์ และโจว รุ่ย (2566). การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่เกี่ยวข้องกับความรักในภาษาไทย-จีน. วารสารวจนะ, 11(1), หน้า 21-43.
- เอกฉัตร จารุเมธีชน. (2537). ภาษาไทยสำหรับครู. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรี้นติ้ง เฮ้าส์.
- LIMENGDI. (2019). A Contrastive Study of Chinese and Thai Color Idioms. Master of Arts Thesis, Chiang Mai Rajabhat University.
- NALENTIP HUNYEELAI. (2020). A Comparison of Chinese and Thai Mammal Idioms. Master's Thesis, ZheJiang Normal University.
- 陈爱深. (2012). 汉泰动作成语对比研究. 硕士论文, 上海交通大学.
- 马国凡. (1978). 成语. 内蒙古: 内蒙古人民出版社.
- 吴文菲. (2018). 汉泰语生肖动物成语对比及教学策略研究. 语言学及应用语言学硕士论文, 广西民族大学.
- 中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2012). 现代汉语词典. 北京: 商务印书馆.
- 广州外国语学院. (2015). 泰汉词典. 北京: 商务印书馆.